

A collegium fratrum Arvalium történetéhez.

Fölvastatott a szakosztálynak f. évi május hó 30-án tartott ülésén.

A fratres Arvales collegiuma a császárkorban Róma egyik legelőkelőbb — ha nem is a legelőkelőbb — papitestülete. Egy sorban emlegetik a pontifices, salii, vestales és augures collegiumaival. A császárok maguk is helyet foglalnak tagjaik sorában, nem egyszer az uralkodóház más tagjaival egyetemben. Belsőszervezetéről meglehetősen részletességgel tudósítanak azok a felírtos maradványok, melyek Róma közelében volt szent berkükből nagy számmal kerültek elő. Ezeknek az emlékeknek egy kis része már a XVI. században ismeretes volt ugyan s pótló anyag azóta állandóan került elő, de csak a múlt század hatvanas éveinek végén rendezett ásatások hozták őket oly nagy számban napfényre, mint eddig egyetlen római papi testületre nézve sem. Ezek az emlékek azonban csak Augustus koráig nyúlnak vissza. Holott a papi testület már a legrégebb idők óta fennállott Rómában. Nemcsak, hanem az állami nyilvános életben szereplők között is helyet foglalt. Hogy mégis csak Augustus koráig vezetnek vissza bennünket a ránkmaradt felírtos emlékek, annak okát abban látják azok, kik a kérdéssel eddig foglalkoztak, hogy ebben a korban egy nevezetes reformon esett át az intézmény.

Ezzel a véleménynyel szemben áll azoké, a kik azt hirdetik, hogy a köztársaság végén egészen megszűnt testületet ebben a korban újjították meg.

Annyi tény, hogy az Augustust megelőző korból egyetlen egy, határozottan a collegiumra vonatkozó tudósítás maradt reánk. Varro¹ mondja: *fratres Arvales dicti, qui sacra publica faciunt propterea ut fruges ferant arva, a ferendo et arvis fratres arvales dicti; sunt, qui a fratria dixerunt: fratria est graecum vocabulum partis hominum ut Neapoli etiam nunc.* Ezen az egy adaton kívül még két consularis érmet lehet a collegiummal kapcsolatba hozni. Az egyik A. Postumius

¹ De lingua latina, V. 85.

Albinus Bruti f., a másik L. Mussidius Longus érme.¹ Mindkettő hátlapján kalászkoszorút látunk s tudjuk azt is, hogy a collegium tagjainak ez volt az egyik jelvénye. Ezt a két érmet sokan nem hajlandók bizonyító erejűnek elfogadni.² Annyi tény, hogy L. Mussidius Longus ettől eltekintve ismeretlen egyéniség; ellenben A. Postumius Albinus nevű férfi a Kr. e. II. században több fordul elő. Ha tehát az érmen levő kalászkoszorúnak a collegiummal való összefüggését elfogadjuk: akkor ez a Kr. e. II. században fennállott és tagjai közé az állam életében előkelő szerepet játszó férfiak is tartoztak. Másfelől Varro arról értesít, hogy az ő korában, tehát a Kr. e. I. században, szintén meg van a collegium s tagjai *sacra publica faciunt*. A történeti folytonosság tehát megállapítható. Bár a tények ilyen felfogásában nem állunk is magunkra, szemben állunk azokkal, akik a két érmet nem fogadják el bizonyítéknak. Ezek számára tehát egyedül Varro adata marad fenn s minthogy azt keveslik, — szeretnék általa azt bebizonyítani, hogy a collegium a köztársaság vége felé egészen megszűnt. A Varro-féle szöveg azonban inkább nekünk ad igazat. Mi tehát azokkal tartunk, akik a collegiumot ősrégi intézménynek tartják, mely a legrégebb időktől folytatólagosan fennállott Gordianus császár koráig, csak a keresztyénség általános elterjedése szüntette meg.

Az intézmény ősrégi voltát nem nehéz bizonyítanunk. Csak helyesen kell értékelnünk Gellius azon helyét, ahol Masurius Sabinus, Tiberius udvari jogtudósa nyomán írja, hogy Romulust Acca Larentia nevelte. Majd így folytatja: *ea mulier ex duodecim filiis maribus unum morte amisit. In illius locum Romulus Accae sese filium dedit seque et ceteros eius filios fratres Arvales appellavit. Ex eo tempore collegium mansit fratrum Arvalium numero duodecim, cuius sacerdotii insigne est spicea corona et albae infulae.*³ Ilyen monda kialakulása minden esetben nemcsak az intézmény ősrégi voltát, hanem annak előkelő állását is bizonyítja. Nem csatlakozhatunk tehát ebben a kérdésben sem Wissowához. Ő ugyanis azt szeretné bebizonyítani, hogy ezt a mondát Masurius Sabinus maga gyártotta. Feltevése mellett azzal érvel, hogy a császárokat szerették Romulushoz hasonlítani, ki társaival, mint fratressel szerepelt a collegiumban. Tetszetős hipotézis, melynek igaz voltát azonban egy tény megczáfolja. Nevezetesen a császárokat és házuk tagjait *supra numerum* választották a testületbe, tehát a császár — talán az egy Augustust kivéve — *nem tizenkettő magával* alkotta a collegiumot. Masurius Sabinus ezt éppen olyan jól tudta, mint

¹ Cohen: monn. cons. XXIX. (Mussidia gens) 2.; és u. o. XXXV. (Postumia) 10.

² Igy legutóbb Wissowa a Pauly-féle Realencyclopedia II. kiadás, II. kötet 1463 s. köv.

³ Gellius VII. 7. 6. V. ő. Plinius, H. N. XXXVIII. 2. 6.

mi tudjuk. Mindamellett abból, hogy az általa ismert monda az alapítást Romulusnak tulajdonítja, nem következik egyszersmind az is, hogy az alapítás valóban az ő ténye volt. Csupán annyi látszik bizonyosnak, hogy ősrégi intézmény, melynek valódi eredetét már maguk a császárkori rómaiak sem ismerték és így egy mondával magyarázták. Álláspontunkat támogatja az a tény, hogy a collegium tagjai egymással szemben *fratres*, ami Rómában példátlan eset. Rómán kívül is csak egyetlen egyszer találjuk: *frater Attiuedur*.¹

Mi tehát azt hisszük, hogy teljes joggal cselekszünk, mikor a testületet a legrégebb időben alapítottoknak állítjuk s fennállásában a folytonosságot vitatjuk. Nem zárkozhatunk el az elől a feltevés elől, mely szerint a köztársaság vége felé jelentőségéből nagyon sokat veszített. De ez közös sorsa Róma majdnem minden közintézményének. Vele járt az állam folytonos és hosszantartó, kétségbeejtő állapotával. Amint az állam életében végre Augustus rendet teremtett, úgy tért ez vissza az intézményekben is. Nem egyszer, mint épen collegiumunkkal is, ez igen korán megtörtént. Az újjászervezett régi papitestület addig nem élvezett virágzásra, előkelő helyzetre tett szert s a kebelében történt fontosabb eseményeket évenként márványba vésette. Ma ezek a legjobb forrásaink történetének későbbi szakaszára.

Az újjászervezés idejére nézve is kifejtjük a magunk különálló véleményét. Ezt a munkát eddig mindenki vagy Augustusnak magának tulajdonította, vagy legalább az ő korába helyezte. Annál eltérőbbek azonban a nézetek arról, hogy vajjon ez Augustus korának elejére vagy későbbi felére teendő-e? A maga idejében mindenesetre indokolt volt Hirschfeld feltevése, hogy ez az újjászervezés a Kr. e. 12 év után történt. Ámbár akkor még a legrégebbiről ismeretes felíratos emlék a Kr. u. 14-ből való volt. Meg okolhatta azonban feltevést azzal, hogy Augustus, Lepidus halála után elfogadván a pontifex maximus hivatalát, újjá is szervezte papi testületünket.² Azóta azonban újabb ásatások egészen más világításban mutatják a kérdést. A Hirschfeld által még legrégebbinek ismert darab át kellett, hogy engedje ezt a dicsőséget olyanoknak, melyek a Kr. e. 2. (752.) évből valók. Nem sokára ezek is háttérbe szorultak azzal a töredékkel szemben,³ melyről Hula kimutatta,⁴ hogy a Kr. e. 21/20. évekből való, nem pedig, mint Henzen hitte, a Kr. u. 28. évből. Mommsen ugyan aggodalmaskodott ezzel szemben,⁵ de nekünk nincs okunk az ő aggodalmainak nagyobb előnyt

¹ Az iguviumi táblákon.

² Gött. gel. Anz. 1869. p. 1500.

³ Eph. epigr. VIII. p. 316. nr. 1.

⁴ Arch. epigr. Mitt. XV. (1892.)

⁵ Eph. epigr. I. p. 33. s. köv.

adunk, mint Hula bizonyítékainak és így elfogadhatjuk eredményként, hogy a Kr. e. 21. évben a collegium már újjá volt szervezve. Az újjászervezés tehát Augustus uralkodásának *legalább* is első évtizedébe esik. A minek egyéb okok is valószínűséget kölcsönöznek. Augustus ugyanis maga írja a monumentum Ancyranumban:¹

Duo et octoginta templa deum in urbe consul sex[tum ex decreto] senatus refeci, nullo praetermisso quod e[o] temp[ore] refici debebat.²

Ez pedig Kr. e. 28-ban történt. Dio³ még arról is értesít Suetoniussal⁴ egyértelműen, hogy ő újtotta fel az augurium Salutis szertartásait 29-ben. Mindmegannyi bizonyítéka annak, hogy már uralkodása legelején is kiváló gondot fordít a vallásos intézményekre. Az előtt pedig, a ki Augustus politikáját ismeri, egészen természetes, hogy itt sem akart egészen újat alkotni, hanem már meglévőket fejleszteni, vagy az idők viszontagságai közben elpusztultakat új életre kelteni. Mennyire természetes az, ha feltesszük, hogy ebben a munkában legelőbb került a sor a fratres Arvales collegiumára. Hiszen a monda a város alapítójának nevével hozta kapcsolatba a testület alapítását.

Már ezek az okok is indokolják azt, ha az újjászervezést jóval elébbre tesszük a Kr. e. 21. évnél. De van más bizonyítékunk is. Az 1867—69. évi ásatások napfényre hoztak egy naptárt, a mely nagyon hiányos ugyan, de az újjászervezés korának megállapításában igen fontos szerepe van.⁵ Külsejében nem tér el lényegesen a többi római naptártól. Mégis van két olyan tulajdonsága, melyek helyes magyarázásával a naptár korát sikerül megállapítanunk. Ez fontos azért, mert ezzel egyúttal a collegium újjászervezésének korát is megközelítőleg megállapítottuk. Az ugyanis majdnem bizonyos, hogy ez a naptár az újjászervezés után nemsokára állíttatott fel. Másfelől arra is van reménység, hogy az újjászervezés végzőjére nézve is megállapodhatunk. Az a két sajátosság ugyanis, a melyben ez a többtől eltér, a következő:

a) az évet a collegium magisterének nevével jelzi; ebből azonban nem maradt meg több, mint: IMP·MAG·FRAT·ARVAL

b) sok a naptár szövegében a törlés.

A törléses helyek részben újból írtak. Ebből Mommsen a véső hanyagságára következtetett. Tévesen. A hanyagságot kizárja a betűk csinossága és gondos vésése. Már pedig az túlságosan is nagy hanyagság volna, hogy éppen az önálló fejezetekben legyen olyan sok hiba. Hiszen mindössze négy hónapra vonatkozó töredékben együttvéve

¹ Mommsen, Res gestae, divi Augusti, II. kiad. p. 86. Cap. XX.

² V. ö. Dio, 52, 2; Suet., Aug. 30.; Horatius, Carm. 3, 6; Livius, 4, 20. etc.

³ 51, 19, 20.

⁴ Oct 31.

⁵ C. I. L. VI. 2295. I. 2. p. 214. Henzen, Acta CCXXXIII.

nyolcz törlés mutatkozik. Másfelől döntő jelentőségűnek kell felfognunk azt a tényt, hogy a napok vallásos jellegét feltüntető betűk között éppen a törléses helyeken fordul elő $\mathfrak{N}$ és máshol nem. Erre nézve Mommsen azt állítja, hogy az $\mathfrak{N}$ egy formája, melyet viszont az N jelzéssel egyenlő értékűnek mond.¹ Olyan feltevés, melylyel szemben tény az, hogy máshol nem fordul elő. Jelentősége nem lehet azonos az $\mathfrak{N}$ jelentőségével, mert akkor az alakban sem kellene eltérésnek lennie. Ellenben egészen elfogadható az az okoskodás, hogy ott eredetileg F állott. Csak később a nap jellegének változásával törülték az F jelt és írták helyette az $\mathfrak{N}$ jelet. Az F rövidebbik vízszintes vonala igen könnyen megmaradhatott ilyen módon. A naptár jelen formájában későbbi keletű. Eredeti felállításának korát éppen ezeknek az $\mathfrak{N}$ jelzéseknek a segítségével vételevel határozhatjuk meg. Meg kell ugyanis állapítanunk, hogy mikor voltak az utóbb $\mathfrak{N}$ jelzésű napok még F jelzésűek. Megkapjuk, ha az $\mathfrak{N}$ jelzés után levő — mondhatnók — indokolást megvizsgáljuk. Ilyen módon legalább annyit megállapíthatunk, hogy mely időpont *előtt* vésték eredetileg márványba a naptárt. De ehhez csak azokat a helyeket használhatjuk fel, a hol az $\mathfrak{N}$ kétségtelenül, minden félreértést kizárólag látszik. Ilyen időrendben felsorolva, a következő négy nap:

a) Aug. 1., a hol azonban a szöveg nagyon hiányos:

$\mathfrak{N}$
Spei INFORO·HOLIT·EX·S·C·
q. e. d. c. imp. rempublic·TRISTISS·PERICVLO
liberaVIT²

Az egész törlés helyén áll. Nem tudjuk, hogy mi volt eredetileg, vagyis a mikor a nap jele még csak F volt. Jelenlegi formájában a nap $\mathfrak{N}$ jellegét azzal indokolja, hogy azon a napon szabadította meg Octavianus az államot a fenyegető veszedelemtől. Más naptárak alapján így egészíthető ki. Kr. e. 30-ban aug. 1-én győzte le ugyanis Antoniust és foglalta el Alexandriát.³

b) Szeptember 2.; az egészben csak az $\mathfrak{N}$ van törlés helyére vésvé. A többi jelen formájában eredeti és pedig akkor vésetett, a mikor az eredetileg F jelzés javított. Éppen annak az indokolása is. A 3. sor utolsóelőtti helyéről APVD hiányzik. Az egész különben így van:

E $\mathfrak{N}$ EX S·C
FERIAE·IMP CAESARIS·H·C·
QVOD·EO·DIE·VICIT·ACTIVM

Az actiumi csata tudvalevőleg Kr. e. 31-ben volt.

¹ Eph. epigr. I. p. 34.

² V. ö. Dio 51, 19. Fasti Amitermini és Antiat. C. I. L. I. p. 295, 325 és 329.

³ C. I. L. I. 398.

c) Szept. 3.

F NP FERIAE-ET-SVPPPLICATIONES
AD-OMNIA-PVLVINARIA
Q-E-D-CAESAR-AVG-IN-SICILIA-VICIT

A törlés csak az NP -re terjed ki. A többi, mint az előzőnél, egészen tiszta helyre vésetett. Vonatkozik Octavianus azon győzelmére, a melyet Myle és Naulochus között nyert Sextus Pompejus felett, Kr. e. 36-ban. Itt rendkívül érezzük olyan adat hiányát, melyből megállapíthatnók pontosan, hogy mikor rendelte a senatus ennek öröme az ünnepet.

d) Szept. 23.

B NP MERK-F-EX-S-C-Q-E-D-IMP-CAESAR-AVG-PONT-
MAX-NATVS-EST-MARTI-NEPTVNO-IN-CAMPO
APOLLINI-AD-THEATRVM-MARCELLI

Augustus születése napját Kr. e. 31-ben vagy 30-ban, de mindenestre az actiumi csata után tette ünnepé a senatus.¹

A naptár itt felsorolt helyei tehát olyan eseményeket jelölnek meg az ünnepek indokaiúl, a melyek a Kr. e. 30. és 36. évek közt történtek. Eredetileg mindenestre ezen évek valamelyikében vésetett márványba. E feltevést az elmondottakon kívül bizonyítja az is, hogy Hülsen szerint a betűk formája egészen elüt a berekben talált többi töredék betűitől. Azoknál sokkal régebbinek látszik s a *fasti Capitolinivel* egykorúnak.² Ezek pedig a Kr. u. 36. év után, de mindenestre 30. előtt vésettek.³

Ilyképen megkaptuk, legalább megközelítőleg a naptár eredeti márványbavésésének korát. Olyan eredmény, a mely módot nyújt arra, hogy annak a magisternek a nevét is megállapíthassuk, a kinek hivataloskodása alatt ez történt. Ha sikerül megállapítanunk a nevet, akkor az volt az újjászervezésben Augustus intenczióinak végrehajtója is.

Mommsen feltevést, hogy az Germanicus lett volna — figyelmen kívül kell hagynunk a fentiek után. De ő maga is visszavonta.⁴ Kényszerítő körülmény volt erre az, hogy a legutóbbi ásatásoknak, melyeket a collegium berkében rendeztek, az a kedvező eredménye is volt, hogy a collegium magistereinek nevét Kr. e. 2-ig össze lehet belőlük állítani. Másfelől az is bizonyos, hogy Germanicus csak Augustus uralkodásának vége felé lett tagja a collegiumnak.

¹ V. ö. Dio 51, 19. C. I. L. I. 402 lap.

² Eph. epigr. VIII. 317.

³ Mommsen, Hermes X. (1876) 469. s köv. II. és röm. Forschungen II. 58 s köv.

⁴ C. I. L. I. köt., II. kiad. p. 214. Már a naptárnak az I. köt.-be való beosztása is azt bizonyítja, hogy Mommsen is korban a legrégebbi feliratos emlékek közé helyezi.

Azonban ha most már véglegesen elejtjük is azt a feltevést, hogy a szóban levő magister Germanicus lett volna, nem mellőzhetünk egy indokot, mely Mommsent feltevésére indította. Nevezetesen Tacitus értesít bennünket,¹ hogy Augustus az imperator czímet engedélyezte ugyan egyeseknek, de azt magánosok a felíratokon nem használták, hacsak uralmának legelején vagy inkább triumvir korában. Mommsen tehát a naptár elején levő nevet olyan módon akarta megállapítani, hogy olyan embert keresett, a kinek Augustus megengedte ennek a címnek használatát, ki azt felíratokon is alkalmazta. Még így is erőltetni kellett a magyarázást, hogy Germanicus neve kihozható legyen. Nevezetesen Germanicus imp. voltáról csak Augustus halála utánról tudunk. Mommsen és őt követve Henzen azt hiszik, hogy Germanicus már Augustus életében imp. volt s e címe Augustus halála után csak megisméltetett.²

Nekünk ilyen erőltetett magyarázatra nincs szükségünk, miután a naptár korát úgy állapítottuk meg, hogy abban a korban a cím használatához nem volt még szükség Augustus engedélyére. Ebben a korban többen viselték az imperator czímet. Ezek közül azonban csak egyről tudjuk, hogy a collegiumnak tagja volt. Ez az egy *Cn. Domitius M. f. Calvinus*, kinek nevét ott találjuk a 21. évben a jelenlevők között. A hely épen elégséges a név beiktatására. Tudjuk róla, mondja Bormann,³ hogy 62-ben leg. pr. pr. Asiában; 59-ben trib. pleb.; 53-ban consul. A polgárháborukban Caesar mellett harczol és Pharsalusnál a középet vezette. Caesar halála után Octavianus mellé áll és 40-ben cos. II. lesz. Hispaniában nyert győzelmeért 36. júl. 17. triumphust tartott⁴ s a hadizsákmányt a Regia újjáépítésére fordította.⁵ A fasti Capitolini szerint Caesar dictator mellett magister equitum. Hogy pontifex volt, bizonyos abból, hogy a Regiát renováltatta és az érmekből. Már pedig az feltétlenül bizonyos, hogy a collegium fr. Arvalium újjászervezésében a pontifices jelentékeny érdemeket szereztek. Ezen alapúlt Hirschfeld feltevése, melylyel azt Augustusnak, mint pont. maximusnak, tulajdonította. Mi már kimutattuk, hogy ez az újjászervezés jóval előbb történt, oly időben, mikor az akkori pont. max. nem segídezhetett. És pedig azért nem, mert ezt a címet Aemilius Lepidus, a számkivetett triumvir viselte, ki a száműzetésben is megtartotta ugyan ezt a címét is, de a vele járó jogokat nem gyakorolhatta. A collegium ügyeit

¹ Ann. III. 74. Henzen, Acta, CCXXXIII.

² Henzen i. m. CCXXXIV. I. C. I. L. I. 294.

³ *Eugen Bormann*: Festschrift für Otto Benndorf, Wien, 1898. p. 283 s. köv. C. I. L. I.² p. 214.

⁴ Fasti triumph. C. I. L. VI.

⁵ Dio, XLVIII. 42. 5.) C. I. L. VI.

tehát annak egy másik tagja kellett, hogy Augustus megbízásából vezesse. Ez lehetett Cn. Domitius Calvinus. Arra, hogy Lepidus helyett tényleg ő vezette a pontifices collegiumának ügyeit, kifejezetten nincs adatunk, de minden körülmény ő mellette szól. Fentebb említettük, hogy mily előkelő állású férfiú volt s hogy a hispaniai hadi zsákmányból újjáépíttette a pont. max. lakását. Ezekhez kell még vennünk, hogy 36-ban Lepidusnak legöregebb kollégája a pontifexes collegiumában. Mindezek után lehetetlen másra gondolnunk, mint ő reá akkor, mikor azt az embert keressük, kinek neve a naptár homlokán volt s a ki Augustus intenczióinak végrehajtója volt a collegium fratrum Arvalium újjászervezésében. Ámbár tökéletesen kizártnak nem tarthatjuk azt sem, hogy a collegiumnak egy másik imperator tagjái ez érdem. Ilyet azonban ma még nem ismerünk.

Az elmondottak alapján összegezhetjük a következőket:

a) A collegium fratrum Arvalium létezése nem szűnt meg a köztársaság vége felé sem, hanem alapításától kezdve — mely a római történelemnek mindenestre korai idejébe esik — egész Gordianusig fennállott. Az első korra vonatkozó emlékek kevés volta nem bizonyítja az ellenkezőt.

b) A császárkorban meglevő szervezetét a Kr. e. 36. és 31. évek között kapta és pedig valószínűleg közvetlenül az előbbi év után. Az újjászervezés végrehajtásában oroslánrésze volt Cn. Domitius Calvinusnak, mint a száműzetésben levő pont. max. helyettesének.

Egész okoskodásunkat és így az elért eredményt is egy naptárra alapítottuk, melyen későbbi törlések nyomai láthatók.¹ Arra, hogy ezek a törlések mikor történtek, nincs alapunk még határozott feltevések megkoczkáztatására sem. Annyi bizonyos, hogy még Augustus életében történtek és pedig Kr. e. 12. után. Mert a kitörült helyekre vésett szövegben mindenütt mint élő szerepel. És pedig a következőképpen:

szept. 2. imp. Caesar;

szept. 3. Caesar Augustus;

szept. 23. imp. Caesar Augustus pontifex maximus.

Nem találjuk sehol a *divus* jelzöt, holott, ha az újírás halála után történik — ez nem maradhatott volna el. Másfelől nincsenek említve azok a játékok, melyek halála után október hónapban épen az ő tiszteletére rendeztek.²

Buday Árpád.

¹ Henzen, Acta etc. p. CCXXXIII.; C. I. L. VI. 2295.; I.² p. 214.

² Mommsen, C. I. L. I. p. 404.